

T.C.
GIDA - TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĐI
DEVLET METEOROLOĐI İŞLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

229

DİYARBAKIR İKLİMİ

Hazırlayan

Güler ÖZTAN

Ankara

1976

P L Â N

- 1 - GİRİŞ
- 2 - DİYARBAKIR TARİHÇESİ
- 3 - TOPOĞRAFİK DURUM
- 4 - GENEL İKLİM DURUMU
 - A - Basınç durumu
 - B - Sıcaklık durumu
 - C - Nisbi nem
 - D - Bulutluluk (0 - 10)
 - E - Meteorolojik günler
 - 1 - AÇIK GÜNLER
 - 2 - BULUTLU GÜNLER
 - 3 - KAPALI GÜNLER
 - F - Yağış durumu (İlçelerle)
 - G - Kar yağışları
 - H - Sisli günler
 - K - Kırağlı günler
 - L - Dolulu günler
 - M - Orağlı günler
 - N - Rüzgâr durumu
 - O - Fırtınalı günler
 - P - Güneşlenme müddeti
 - R - Toprak sıcaklıkları
- 5 - KURAKLIK DURUMU

1 - G İ R İ Ő :

Diyarbakır, Güneydoğu Anadolu'nun büyük ve önemli şehirlerinden biri olup, Dicle'nin yukarı havzasında ve nehri batı kıyısına hakim mevkide, denizden 650 metre yükseklikte bir ılımdır. Kuzeyinde Elâzığ ve Bingöl, doğusunda Muş ve Sirt, güneyinde Mardin ve Urfa, batısında Adıyaman ve Malatya toprakları ile sınırlanmıştır.

Oldukça düz bir ovanın ortasında kurulmuş olup, aynı zamanda Irak - İran ve Suriye ile bağlantıları olan transit yollar kavşağındadır.

Şehir 37° 55' N ve 40° 12' E boylamları arasındadır. Yüz ölçümü bununla 15354.44 kilometre kare (sade şehrin 2868 kilometre kare), nüfusu son 1970 nüfus sayımına göre ilçe, bucak ve köylerle beraber 575283 dır. Bunun 228101 i şehir nüfusuna, geri kalan 347182 si bucak ve köy nüfusuna aittir.

Diyarbakır iline bağlı merkez ilçesinden başka 11 ilçe, 14 bucak, 13 belde ve 667 köy vardır. İlçeler şunlardır : Merkez ilçesi Bismil, Çermik, Çınar, Çüngüş, Dicle, Ergani, Hani, Hazro, Kulp, Lice ve Silvan'dır. Adı geçen bütün ilçelerde Meteoroloji istasyonu vardır.

2 - D İ Y A R B A K İ R T A R İ H Ç E S İ :

Diyarbakır'ın eski ismi olan (Â M İ D) kelimesi çok eski zamanlarda hüküm sürmüş ve şehri kurmuş olan Etilerin AMAD isimli bir soyundan gelmektedir. AMAD; koruyucu manâsındaki AMAY'dan gelmekte ve AMAD oymağının yurtlandığı belgeleri ifade etmektedir. Sonraları bu kelime arapça terim olarak AMED'e çevrilmiştir. Gıldani devletinin en kudretli hükümdarları zamanında hudutları Diyarbakır'ın çok güneyindeki Mazıdağı ve Karacadağ aşmadığına göre AMİD bir gıldani eseri değildir. Şehri çevreleyen volkanik siyah bazalt taşlarından yapılmış surlara istinaden AMİD'e KARA AMİD ismi de verilmiştir. Tarihi vesikalar surların Etiler devrinde, sur kulelerinin XIII.üçüncü asrın başlarında inşa edildiğini gösterir.

Selçuklu Sultanı Tuğrul Bey'e öncülük eden bazı türkmen oymaklarının XI.ci yüzyıl ortalarında Diyarbakır'a akın ettikleri ve bu bölgeye hakim olmak için Selçuklu beyleri ile Arap emirleri arasında bir çok çatışmalar sonunda AMİD kalesinin 1085 yılında Selçuklu hakimiyetine girdiği görülmüştür. Daha sonraları şehir Artuk oğullarının ve Mısır Eyyübülerinin eline geçti. II.nci Sultanı Gıyasettin Keyhüsrev tarafından Eyyübülerden alınan Diyarbakır, arası çok geçmeden Moğolların hakimiyetine girmiştir. Sırasıyla Akkoyunlu devletine merkez olmuş, XVI.cı yüzyıl başlarında İran Safevi hükümdarı Şah İsmail'in eline geçmiştir. Diyarbakır ismi, Yavuz Sultan Selim'in Diyarbakır fethine memur ettiği Bıyıklı Mehmet Paşa tarafından Osmanlı devletine katılmasıyla kullanılmaya başlanmıştır. Şehir AMİD'den sonra DİYAR-I BEKİR, daha sonrada Diyarbakır şeklinde değişikliğe uğmamıştır. Bazı söylentilere göre; ismin Bakire Meryem'e izafeten yapılan DEYRİ-BAKİRE veya DARİ BAKİRE kilisesi ile alakalı olduğu ve bunlara bağlı olarak DİYAR-I BEKİR olduğu iddia edilmektedir.

Bu Diyar - ı Bekir kelimesinin halk arasında Arap soyundan Bekir oğulları tarafından geldiği iddialarını, inancını ortadan kaldırmak için ve civarın zengin verimli bakır madenlerinin olması nedeniyle Atatürk tarafından şehre "DIYAR - ı BAKIR" memleketi denilmiştir. Bu gün hangi tarafına bakılırsa bakılsın bir çok tarihî eserleri karşımızda görebilmekteyiz.

Tarihî eserlerden bazıları şunlardır:

SURLAR - Şehri baştan başa kuşatan ve iki katlı ve 72 burçlu olan bu surların uzunluğu 5 kilometreyi aşmaktadır. Ayrıca iç kalede 2 kilise ve sarnıç yıkıntıları vardır. Surların çevrelediği eski şehire ancak kuzeydeki dağ, batıdaki Urfa, güneydeki Mardin ve doğudaki Yenikapıya da Dicle kapılarından girilip çıkılabilir.

ULUCAMI - Bizans kilisesinden camiye çevrilmiştir. Döner mermer sütunları, çeşitli zamanlara ait kitabeleri ilgi çekmektedir. Cami XI.ci yüzyılda yapılmıştır.

İÇ KALE CAMİİ - XII.nci yüzyılda Selçuklular tarafından yaptırılmıştır. Minaresi Arap tarzındadır.

NEBİİ CAMİİ - Bir Selçuk eseridir. Minareyi kitabesi 1532 tarihini taşımaktadır.

ŞEYH MATAR CAMİİ - 1512 de Akkoyunlulardan Sultan Kasım tarafından yaptırılmıştır. Özelliği minarenin 4 sütun üzerine oturtulmuş olmasıdır.

MELİH AHMET PAŞA CAMİİ - XVII.nci yüzyıldan kalmadır. Minarenin kaldesi çini mozayiklerle süslenmiştir.

BEHRAM PAŞA CAMİİ - Osmanlı eserlerinin en önemlisidir. 1512 de yapılmıştır. Tek kubbelidir. Kapı ve mihrap mimari yönden ilgi çekmektedir.

SEFA CAMİİ - XVI.nci yüzyılda yapılmıştır. Minare ve mihrabı çok güzel işlenmiştir.

HÜSREV PAŞA CAMİİ - Osmanlılar devrinde 6 senede tamamlanmıştır.

PEYGAMBER CAMİİ - Kanuni Sultan Süleyman devrinde yapılmıştır.

FATİH PAŞA CAMİİ (Kurşunlu Camii) - Bıyıklı Mehmet Paşa tarafından yapılmıştır.

Şehrin içinde camilerden başka, Hasanpaşa Hanı, Deliller Hanı, Mesudiye medresesi ve Zincirli medreseleri en ünlüleridir. Civarda Silvan, Eğil, Lice ve diğer ilçe ve bucaklarda görülmeye değer tarihi eserler mevcuttur.

Bugün sur içinde ve sur dışında bulunan eski ve yeni Diyarbakır diye adlandırılan iki kısımda da yerleşme gittikçe gelişme kaydetmektedir. Surların içinde kalan eski şehirden, yeni şehir cihetine doğru bir akın olmakta ve gün geçtikçe daha plânlı ve modern bir şehir meydana gelmektedir. Şehrin kanalizasyon, elektrik ve su işleri de en modern şekilde düzenlenmiştir. Şehirde buz, içki, kremet, çeltik, un ve kereste fabrikaları vardır.

3 - TOPOĞRAFİK DURUM :

Diyarbakır, komşu vilâyetlerinden tabii arızalarla ayrılmıştır. Vilâyet arazisi dümdüz giderken birden çepçevre sıra dağlarla çevrilmiştir. Ortaya doğru çukurlaşan bir kâse manzarası arzeder. Düz Diyarbakır ovası Dicle nehri tarafından oldukça derin olmak üzere oyulmuş ve ikiye ayrılmıştır. Böylece Dicle vadisi farklı iki jeolojik formasyonu birbirinden ayırmaktadır. Nehrin doğu kıyısında yüksekliği 750 metreyi geçmeyen neojen (III. cü zaman) yaylaları, batı kıyısında ise daha yeni olan Pliosen - Pleistosen bazalt lâvlarının teşkil ettiği aynı yükseklikte geniş düzlükler yer alır. Bünye ve yaş bakımından birbirine benzemeyen bu iki saha üzerinde beşeri faaliyetin tezahürleri de ayrıdır. Meselâ : Neojen yaylalarında ziraatçiliğe dayanan büyük köy toplulukları bulunduğu halde bazalt düzlüklerinde faaliyetlerini ziraatten ziyade hayvancılığa hasretmiş küçük köyler görülmektedir.

Diyarbakır şehri, Karacalı dağı sönmüş volkan kütlelerinden çıkıp 3. cü zamanın kumlu, kireçli, tortu tabakalarını koyu renkli kalın bir örtü gibi örtten bazalt lâvlarının meydana getirdiği yaylaların Dicle vadisini takip eden 100 metre yükseklikte hakim dik kenarı üzerinde sahanlık şeklinde düz zemine yerleşmiştir. Vilâyeti sulayan Dicle nehrine Ambar ve Batman çaylarında karışarak beslenmesine yardım ederler. Nehir ve kollarının sürükleyip getirdikleri çakıl, kum ve millerden müteşekkil aluvyal sahada Diyarbakır ve civarının ihtiyaçlarına yetecek derecede ünlü kavun ve karpuzlar yetiştirilir. Civarda sulama sayesinde çeltik ekimi önemli yer tutar.

Diyarbakır havzası kuzeyden güneydoğu torosları yayı ile kuşatılmıştır. Güneybatısında ise 1919 metre yükseklikte Karacadağ bulunur. Bu dağ muazzam bir bazalt yığınıdır.

Ulaşım; Tren, otobüs ve uçakla yapılmaktadır. Bütün nahiye ve köyler muntazam yollarla merkezle bağlantılıdır.

4 - GENEL İKLİM DURUMU :

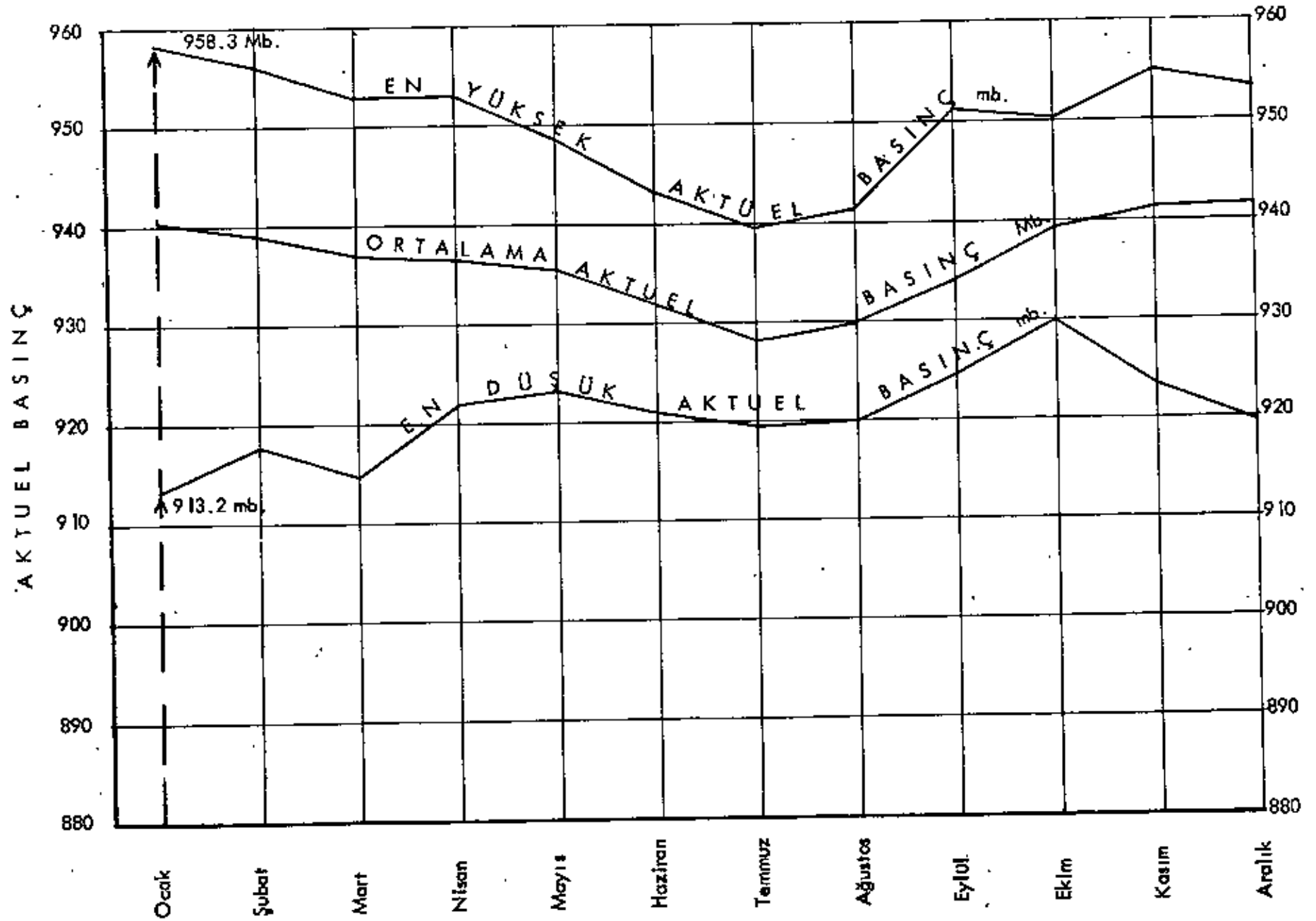
Diyarbakır'da sert bir kara ve subtropik yayla iklimi hakimdir. İklimin sertliği ve yağışların azlığı dolayısıyla yazlar kurak geçer. Yazlar çok sıcak, kışlar Doğu Anadolu'daki gibi çok sert geçmez, çünkü Güneydoğu torosları kuzeyden gelen soğuk rüzgârların yolunu keser. Diyarbakır'da 42 yıllık ortalamaya göre; yıllık sıcaklık 15.9 °C tır. 42 sene içerisindeki en yüksek sıcaklık Temmuz ayında 46.2 °C, en düşük sıcaklık ise Ocak ayında -24.2 °C olduğu görülmüştür.

Yıllık yağış tutarı 495.9 mm. dir. Yağmurlar daha ziyade kış ve ilkbahar aylarında görülmekte, yaz ayları kurak geçmektedir. Kuzeydeki dağların eteğine doğru gidildikçe yağışlarda artma görülür. Kar yağışları Aralık, Ocak, Şubat ve daha az miktarda Kasım, Mart aylarında olmaktadır. Yerde kalış süresi, kar yağışı devamlı olmadığından 1 ilâ 6 gün arasında değişir.

TABLO : 1

Rasat Yılı	Ort. Aktüel Basıncı (mb.)												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
33	940.1	939.0	937.0	936.3	935.4	931.9	928.1	929.7	934.1	939.2	941.4	941.6	936.1
	<u>En yüksek Aktüel Basıncı (mb.)</u>												
33	958.3	956.1	953.0	953.0	948.1	943.3	939.5	941.4	951.4	950.4	955.0	953.3	958.3
	<u>En düşük Aktüel Basıncı (mb.)</u>												
33	913.2	917.8	914.7	921.8	923.4	921.0	919.6	920.0	924.5	929.9	923.3	919.6	913.2
	<u>Aylık Ortalama Sıcaklık (C°)</u>												
42	1.8	3.6	8.1	13.8	19.3	25.9	31.0	30.5	24.9	17.2	10.0	4.2	15.9
	<u>Ortalama Yüksek Sıcaklık (C°)</u>												
42	6.6	8.9	14.2	20.4	26.5	33.2	38.2	38.2	33.2	25.3	16.7	9.2	22.5
	<u>Ortalama Düşük Sıcaklık (C°)</u>												
42	-2.4	-1.1	2.0	6.8	11.0	16.0	21.6	20.9	15.7	9.6	4.4	-0.2	8.7
	<u>En Yüksek Sıcaklık ve Günü</u>												
42	16.9	21.1	26.0	33.0	39.8	41.8	46.2	45.9	41.0	35.4	28.4	23.1	46.2
	<u>Tropik Günler</u>												
42	.	.	.	0.5	7.4	24.7	30.9	30.9	25.1	4.9	.	.	124.4
	<u>Yaz Günleri</u>												
42	.	.	0.4	5.3	20.1	29.4	31.0	31.0	29.5	17.6	1.1	.	165.3
	<u>Kış Günleri</u>												
42	2.3	1.0	0.0	0.0	0.8	4.2
	<u>Donlu Günler</u>												
42	19.7	15.4	8.9	0.7	0.3	4.0	14.9	64.0
	<u>En Düşük Sıcaklık ve Günü</u>												
42	-24.2	-19.1	-12.2	-6.1	0.8	3.5	9.1	8.4	4.0	-8.0	-12.9	-17.7	-24.2

II. I. 1953

2 Cm. : 10 mb. Basınç

Grafik - I

Diyarbakır Bölge Müdürlüğünde yapılan rasatları ayrı ayrı incelemeye çalışalım :

A - BASINÇ DURUMU :

1938 - 1970 rasat seneleri içinde yıllık ortalama aktüel basınç değeri 936.1 mb. dir. Tablo -1, Grafik 1 de görüldüğü gibi aylar içindeki basınç gidışı az bir farklılık gösterir. Kış aylarında basınç değerlerinde bir artma, ilkbahar ve yaz aylarında ise değerlerde bir düşme görülmektedir. Bu durumu şöyle izah edebiliriz :

Kışın karalar denizlere nazaran daha soğuktur. Yazın fazla sıcak, kışın ise soğuk olan bölgede kış aylarında yüksek basınç, yaz aylarında ise alçak basınç hakim durumdadır. Bölge sonbahar ve kış aylarında doğu Akdeniz ve Si - berya'da teşekkül eden yüksek basıncın, ilkbahar ve yazın ise genel olarak Basra Körfezinde teşekkül eden termal (Sıcak nüveli) alçak basıncın etkisi altındadır. İlkbaharda karalar ısınmaya başlamasıyla, yüksek basınç hakimiyeti sona erer, hava hareketlerinin karasızlığı ve hava kütlesi içinde vukuu bulan konvektif olaylar neticesi basınçta bir düşme olur. 33 yıllık basınç rasatlarına göre :

Ortalama aktüel basınç - 936.1 mb.
En yüksek Aktüel basınç ve günü - 958.3 mb. (12.1.1938)
En düşük Aktüel basınç ve günü - 913.2 mb. (30.1.1940)

(TABLO - 1; GRAFİK - 1)

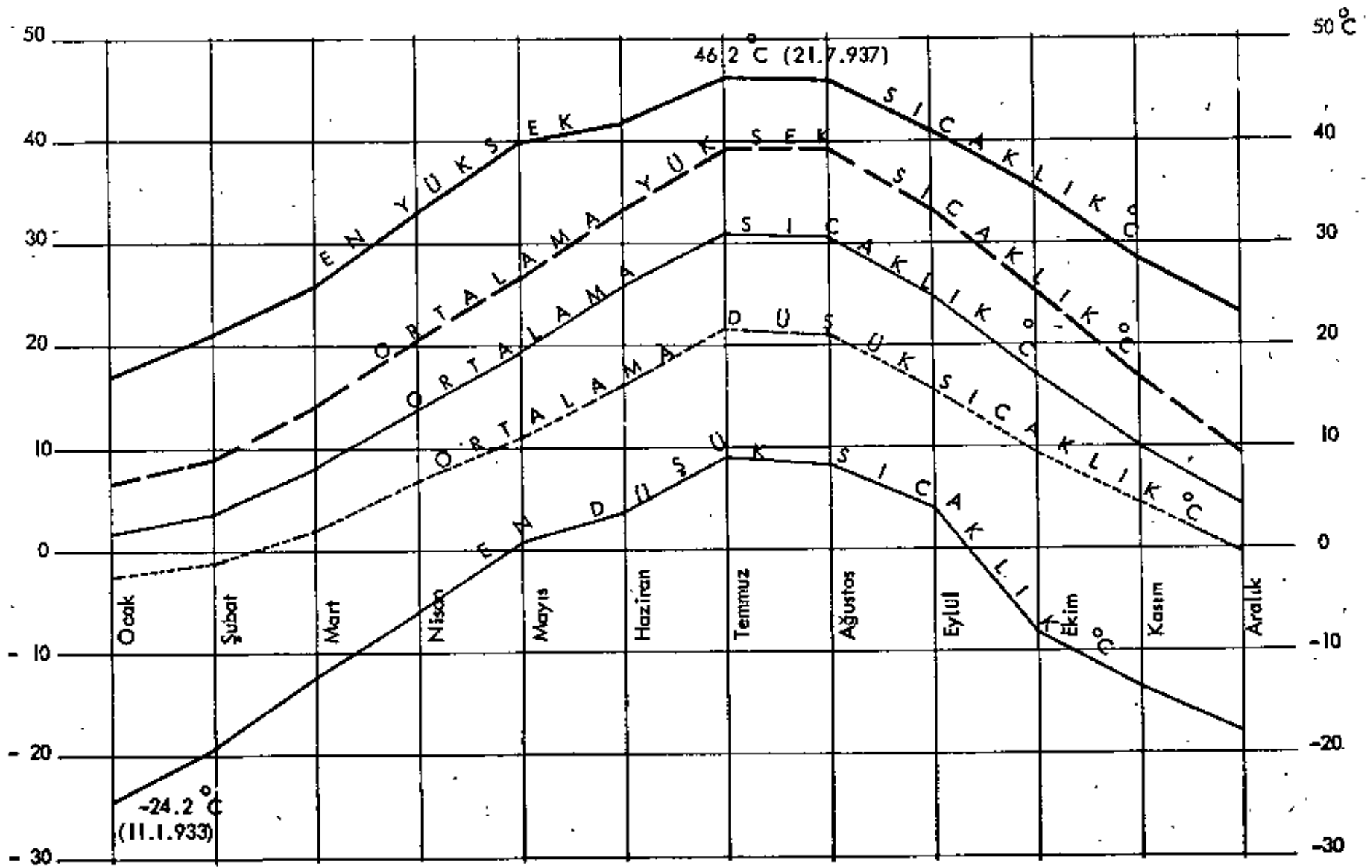
B - SICAKLIK DURUMU :

Serin kuzey rüzgârlarına kapalı bulunan Diyarbakır senenin 4 ayı buharlı sıcaklara maruz kalır. Bilhassa Temmuz ve Ağustos aylarında sıcaklık değerleri Türkiye'nin en sıcak şehrinin Diyarbakır olduğunu gösterir.

42 senelik sıcaklık rasatlarına göre :

- a) Yıllık Ortalama Sıcaklık : 15.9 °C
- b) Ortalama Yüksek Sıcaklık : 22.5 °C
- c) Ortalama Düşük Sıcaklık : 8.7 °C
- d) En Yüksek Sıcaklık ve Günü : 46.2 °C (21.7.1937)
- e) En Düşük Sıcaklık ve Günü : -24.2 °C (11.1.1935)

Uzun seneler içinde yalnız 1967 yılında sıcaklık 40 °C derecenin altına düşmüş ve yine Temmuz ayında 39.9 °C olmuştur. En düşük sıcaklık ise 1966 yılının Aralık ayında -3.2 °C olmuştur.

1. Cm. : 5 °C

Grafik - II -

Yüksek sıcaklık derecesinin 30.0 ve daha yukarı çıktığı tropik günler sayısı 124 dır. Yüksek sıcaklık derecesinin 25.0 ve daha yukarı çıktığı YAZ GÜNLERİ sayısı 165 dir. Yüksek sıcaklık derecesinin sıfırın altında kaldığı KIŞ GÜNLERİ sayısı 4 dır.

Düşük sıcaklık derecesinin sıfırdan aşağı düştüğü DONLU GÜNLER sayısı 64 gündür. (Grafik - IV)

(TABLO - II, GRAFİK - II)

C - NİSBE NEM : %

38 yıllık rasat değerlerine göre, Diyarbakır'da ortalama nisbi nem % 53 dır. Bölgede yazlar çok sıcak olmasına rağmen rutubetin azlığı dolayısıyla, yaz ayları fazla bunaltıcı olmamaktadır.

Ortalama nisbi nemin en fazla olduğu aylar Aralık ve Ocak aylarıdır. Bu aylarda nem değeri % 77 ye çıkmaktadır. Nemin en az olduğu aylar Temmuz - Ağustos aylarıdır ve nisbi nem değeri % 24 e düşmektedir.

Muayyen rasatlarda tesbit edilen en düşük nisbi nem Temmuz ayında % 1 dir.

(TABLO - III, GRAFİK - III)

D - BULUTLULUK : (0 - 10)

41 senelik rasatlara göre, ortalama bulutluluk değeri onda 4 dır. Bulutluluğun en fazla olduğu ay onda 6 ile Ocak, Şubat, Bulutluluğun en az olduğu ay ise onda 1 ile Temmuz, Ağustos aylarıdır.

(TABLO - IV, GRAFİK - III)

E - METEOROLOJİK GÜNLER :

Tablo 5 te gösterildiği gibi açık, bulutlu ve kapalı günler sayıları Meteorolojik günler içerisinde zikredilmektedir.

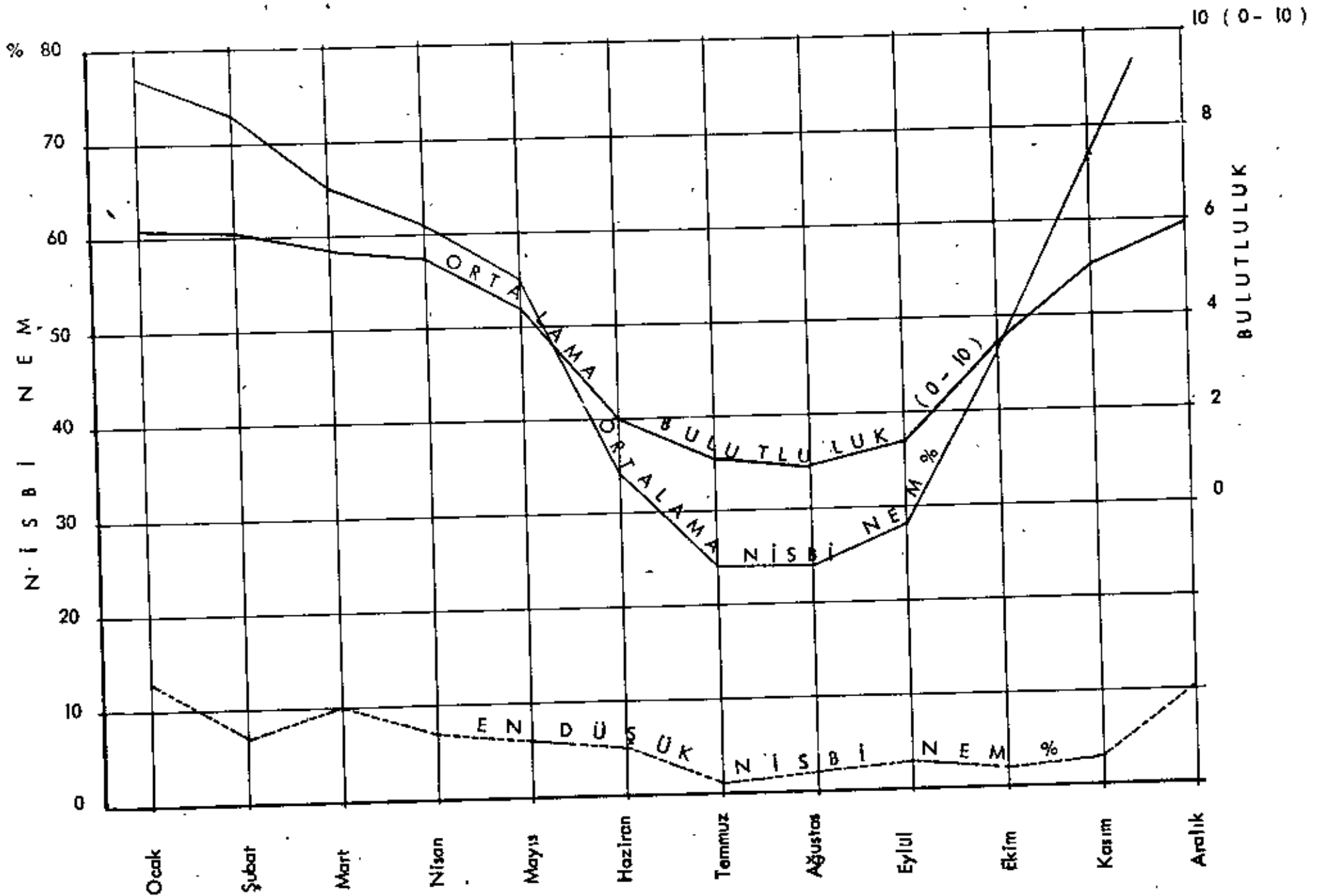
1 - AÇIK GÜNLER :

Günlük ortalama bulutluluğun 2 den az olduğu günler sayısıdır. 41 senelik rasat yılı içinde en çok açık gün sayısı 1930 yılında olmuş ve 232 gün tesbit edilmiştir. En az açık gün sayısı 111 gün ile 1968 yılında kaydedilmiştir.

Açık günlerin en fazla olduğu ay 25 gün ile Ağustos, en az olduğu ay ise 5 gün ile Mart ayıdır.

2 - BULUTLU GÜNLER :

Günlük ortalama bulutluluğun 2-8 arasında olan günlerin ortalama sayısıdır. Senenin ortalama olarak 154 günü bulutlu geçmektedir. Bulutlu günlerin en fazla olduğu ay 20 gün ile Mayıs, en az olduğu ay ise 6 gün ile Ağustos aylarıdır.

2 Cm. : % 10 Nisbi Nem
 2 Cm. : 2/10 Bulutluluk

Grafik - 3

TABLO : III

Rasat Yılı	Ortalama Nisbi Nem (%)												YILLIK
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
38	77	73	65	61	55	34	24	24	28	46	67	77	53
					En Düşük Nisbi Nem (%)								
38	13	7	10	7	6	5	1	2	3	2	3	10	1
					Aylık Ortalama Bulutluluk (0-10)								
TABLO : IV 41	6.2	6.1	5.7	5.5	4.4	2.0	1.1	0.9	1.4	3.4	5.0	5.9	4.0
					Ort. Açık Günler Sayısı (0.0-1.9)								
TABLO : V 41	5.8	4.6	5.3	4.7	7.2	18.0	24.3	25.1	21.5	13.0	7.8	6.1	143.6
					Ort. Bulutlu Günler Sayısı (2.0-8.0)								
41	11.9	12.9	16.8	18.1	19.8	11.7	6.6	5.9	8.3	14.9	14.7	12.6	154.2
					Ort. Kapalı Günler Sayısı (8.1-10.0)								
41	13.2	10.7	8.9	7.2	4.0	0.3	0.1	0.1	0.0	3.1	7.5	12.2	67.5
					Aylık Ortalama Yağış Miktarı (mm.)								
TABLO : VI 41	80.2	68.6	62.2	72.1	42.9	7.1	0.9	0.6	3.4	30.4	55.9	71.5	495.9
					Günlük En Çok Yağış Miktarı (mm.)								
41	45.3	49.7	38.6	65.8	40.1	21.0	7.4	7.0	14.4	54.6	44.0	50.2	65.8
					Yağışın 0.1 mm. Olduğu Günler Sayısı								
41	13.4	11.8	12.2	11.1	8.4	2.4	0.6	0.3	1.1	5.8	8.8	12.6	88.5
					Ort. Kar Yağışlı Günler Sayısı								
TABLO : VII 41	3.1	2.4	0.6	0.5	6.6
					Ort. Karla Örtülü Günler Sayısı								
41	5.6	4.6	0.8	0.1	1.8	13.0
					En Yüksek Kar Örtüsü Kalınlığı (Cm.)								
41	51	48	25	13	29	51

Gün Sayısı

30

28

26

24

22

20

18

16

14

12

10

8

6

4

2

DIYARBAKIR'DA DONLU VE METEOROLOJİK
GÜNLER SAYISI

Donlu Günüer

Açık Günüer

Bulutlu Günüer

Kapalı Günüer

• Gün sayısı yok.

Ocak

Şubat

Mart

Nisan

Mayıs

Haziran

Temmuz

Ağustos

Eylül

Ekim

Kasım

Aralık

1 Cm. : 2 Gün Sayısı

Grafik - 4

3 - KAPALI GÜNLER :

Bulutluluk ortalamasının 8 den fazla olduğu günler sayısıdır. Diyarbakır'da senenin ortalama 68 günü gök yüzü kapalı geçmektedir. En fazla kapalılık 13 gün ile Ocak, en az ise 0 gün ile Ağustos ve Eylül aylarındadır.

(TABLO - V, GRAFİK - IV)

F - YAĞIŞ DURUMU :

Çanak şeklinde olan Diyarbakır havzasına kış ve ilkbahar aylarında yağmur düşer.

Kış ve ilkbahar yağışlarının fazlalığı, bölgenin azda olsa Akdeniz'in ılık ve rutubetli hava kütlelerinin tesiri altında kaldığını gösterir.

41 senelik ortalamalara göre; yıllık yağış miktarı 495.9 mm. dir. Uzun seneler içinde Diyarbakır'a en fazla yağış 1967 yılında düşmüş ve yıllık yekün 730.5 mm. olmuştur. En yağışlı geçen yıl ise 1932 senesidir. Bu senede kış aylarında bile çok az yağış düşmüş ve yıllık yekün 206.2 mm. olmuştur.

Bölgede yaz ve sonbahar yağışsız ve kurak geçer. Yağışa tesir eden depresyonların mevcudiyetini kışın başında görmekteyiz. Buna ilâveten ilkbaharda meydana gelen yağışlara hava kütlelerinin amil olduğunu söyleyebiliriz.

Kış mevsiminde Arabistan Yarımadası ile Dicle havzası arasında teşekkül eden yüksek basınç sahasının tesiriyle de Akdeniz üzerinde, güney ve güneybatı menşeli ve rutubetli hava kütleleri bölgeye nüfus ederek yağışlara sebep olmaktadır.

İlkbahar mevsiminin başında ve ortalarında bölgede yağışın fazla olduğu görülür. Bununada sebep, Mart ve Nisan aylarında ısınmaya başlayan kara parçası üzerindeki yüksek basınç hakimiyetinin bozulması, buna mukabil depresyonik hava hareketlerinin daha serince sayılan kara içinin müsait havası ile karşılaşması, yağunlaşma imkânlarını bulmasıdır. Yaz aylarında yağış hiç yok gibidir. Bu mevsimde Diyarbakır (bilhassa Temmuz - Ağustos) aylarında nihai sıcaklık şartlarını bulmuş durumdadır. Bölgeye giren hava hareketleri geniş düzlükte yağunlaşma imkânını bulamazlar. Ancak çöle yakın kısımlar hariç bölgenin diğer yerlerinde parçalar halinde depresyonlar veya mevzii beliren konveksiyonal hareketler, orajlı yağışların düşmesine sebep olurlar. Bilhassa sağnak ve orajlı yağışlar ilkbaharda ve sıcak mevsimden soğuk mevsime bir intikâl devresi olarak görülen Ekim ayında kendini gösterir.

BÖLGEDE YILLIK YAĞIŞIN MEVSİMLERE BÖLÜNÜŞÜ ŞÖYLEDIR :

İSTASYONLAR	YAĞIŞ MİKTARI	İLKBAHAR	YAZ	SONBAHAR	KIŞ
Diyarbakır	mm. Olarak	177.2	8.6	89.7	220.3
	% "	36	2	18	44
Bismil	mm. "	200.9	13.0	52.4	179.7
	% "	45	3	12	40
Çermik	mm. "	249.5	8.8	118.2	423.7
	% "	31	1	15	53
Çınar	mm. "	136.6	8.3	80.4	212.8
	% "	31	2	18	49
Çüngüş	mm. "	321.0	4.2	209.7	510.6
	% "	31	.	20	49
Dicle	mm. "	302.8	13.7	129.7	462.2
	% "	33	2	14	51
Ergâni	mm. "	237.3	8.8	126.7	394.7
	% "	31	2	16	51
Hani	mm. "	355.3	21.0	198.5	526.5
	% "	32	2	18	48
Hazro	mm. "	407.2	14.3	212.0	570.3
	% "	34	1	18	47
Kulp	mm. "	392.2	19.3	171.9	572.3
	% "	34	2	14	50
Lice	mm. "	478.4	25.9	180.4	607.7
	% "	37	2	14	47
Silvan	mm. "	260.7	6.1	89.7	372.4
	% "	36	.	12	52

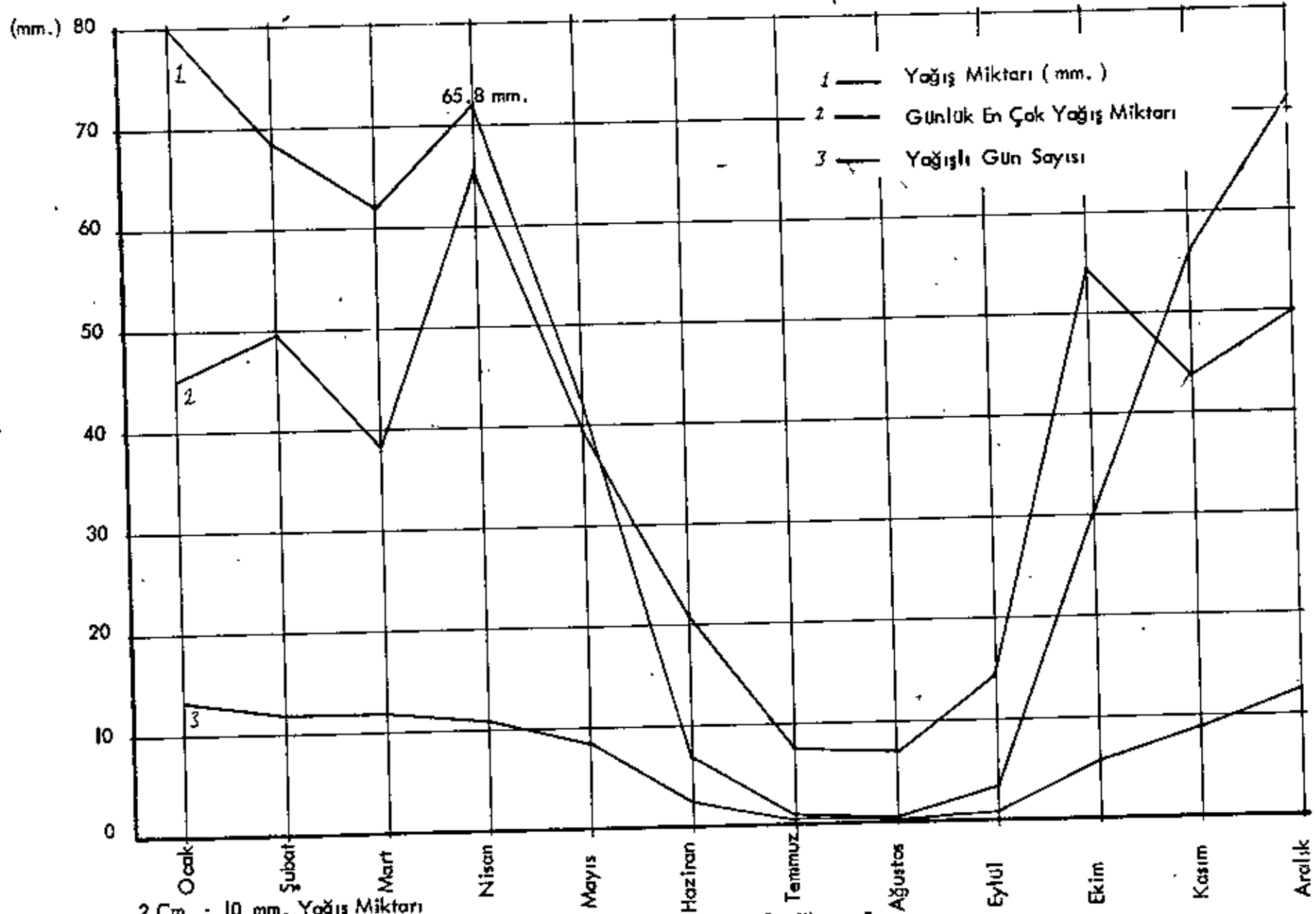
Yukarıdaki değerlerde görüldüğü gibi Diyarbakır ve ilçelerinde genellikle kış yağışları yekün yağışın % 40 ile 53 ünü almaktadır. İlkbahar yağışları % 31-45 arasında değişiklik gösterir. Yazın yağış % 1- % 2 civarındadır.

Diyarbakır'da günlük en çok yağış miktarı uzun seneler içerisinde yapılan rasatlara göre 14.4.1944 yılında 65.8 mm. olarak kaydedilmiştir.

YAĞIŞLI GÜNLER SAYISI :

Diyarbakır'da ortalama olarak senenin 88 günü yağışlı geçmektedir. Yağışlı günlerin en fazla olduğu ay, 13.4 gün ile Ocak, en az ise 0.3 gün ile Ağustos aylarındadır. Uzun seneler içinde en çok yağışlı gün sayısı 1963 yılında 121 gün, en az yağışlı gün sayısı ise 50 gün ile 1932 senelerinde kaydedilmiştir.

(TABLO - VI, GRAFİK - V)

2 Cm. : 10 mm. Yağış Miktarı
2 Cm. : 10 Yağışlı Gün Sayısı

Grafik - 5

Diyarbakır'a ait ilçelerin yağış durumu şöyledir.

BİSMİL :

9 yıllık ortalama yıllık yağış miktarı 445.9 mm.dir. Yıllık yağışın % 45 ini ilkbahar, % 40 nisbetini kış mevsimi alır. Yaz ayları çok az yağışlı geçmektedir.

Günlük en çok yağış miktarı Mayıs ayında 41.3 mm.dir. Ortalama yağışlı gün sayısı 68 gündür. Yağışlı gün sayısının en çok olduğu ay 12 gün ile Mart, en az ise 0.1 gün ile Ağustosur.

ÇERMİK :

14 yıllık rasatlara göre, ortalama yıllık yağış miktarı 800.2 mm. dir. Kışın yağmur, diğer mevsimlere nazaran çok fazladır. Sene içinde Ocak ayı en fazla yağış alır. Yaz aylarında % 1 nisbetinde yağmur düşer. Günlük en çok yağış, Kasım ayında 69.4 mm.kaydedilmiştir. Senenin ortalama olarak 61 günü yağışlı geçmektedir.

ÇINAR :

Diyarbakır, Bismil ve Çınar diğer ilçelere nazaran daha az yağış almaktadırlar. Günlük yağış miktarı 438.0 mm.dir. Yıllık yağışının aylara dağılımında en fazla yağış 84.8mm.ile Ocak, en az ise 0.0 mm.ile Ağustos ayında görülmektedir. Kış yağışları yekün yağışın % 49 unu, ilkbahar ise % 31 ni almaktadır. Yazlar kurak geçer. Ancak yağışın % 2 si Haziran ve Ağustos aylarında düşer.

Çınar'da günlük en çok yağış Kasım ayında 58.3 mm. kaydedilmiştir. Yağışlı günler sayısı ortalama olarak 50.5 gündür. Ağustos ayında hiç yağışlı gün tesbit edilmemiştir.

ÇÜNGÜŞ :

6 rasat yılı içerisinde kaydedilen yıllık yağış miktarı 1045.7 mm.dir. İlçede diğer ilçelerde olduğu gibi, kış ve ilkbahar yağışları hakimdir. Çınar'da olduğu gibi yıllık yağışın % 49 unu kış, % 31 ni ilkbahar ve % 20 sini sonbahar yağışları alır. Günlük en çok yağış Ocak ayında 82.5 mm. kaydedilmiştir.

Yağışlı gün sayısı ise, ortalama 65.5 gündür.

DİCLE :

Yıllık yağış miktarı 908.6 mm.dir. En fazla yağış 183.9 mm.ile Ocak, en az ise 0.3 mm.ile Ağustos ayındadır. Kış yağışları yekün yağışın % 51 ini, ilkbahar ise % 33 ünü alır.

Günlük en çok yağış miktarı Ocak ayında 86.1 mm.dir.

Yağışlı günler yıllık ortalaması 78.5 gündür. En fazla gün sayısını Ocak, Şubat ve Aralık ayları vermektedir.

TABLO : VI

DİYARBAKIR İLÇELERİNE AİT YAĞIŞ DEĞERLERİ
YAĞIŞ MİKTARI (mm.)

İstasyonlar	Rosat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLIK
Bismil	9	67,7	56,8	68,7	64,1	68,1	11,5	1,4	0,1	0,5	10,9	41,0	55,2	445,9
Çermik	14	165,3	108,8	109,6	79,4	60,5	70,0	1,3	0,5	1,5	38,7	78,0	149,6	800,2
Çınar	4	84,8	66,6	73,4	41,8	21,4	7,4	0,9	0,0	0,4	26,8	53,2	61,4	438,0
Çüngüş	6	176,3	130,7	186,1	91,5	43,4	3,6	.	0,6	3,0	47,7	159,0	203,6	1045,7
Dicle (Eğil)	15	183,9	126,9	127,0	94,9	80,9	12,1	1,3	0,3	1,6	43,2	84,9	151,4	908,6
Ergâni	12	135,8	115,5	87,0	95,0	55,3	6,4	0,6	1,8	2,9	38,3	85,5	143,4	767,4
Hani	7	134,7	197,4	160,0	137,8	57,5	16,3	4,7	.	1,4	80,7	116,4	194,4	1101,4
Hazro	7	168,6	169,3	147,3	164,7	95,2	11,8	1,4	1,1	6,4	90,0	115,6	232,4	1203,8
Kulp	14	195,0	185,1	160,2	143,7	88,3	18,8	0,5	0,0	5,0	59,3	107,6	192,2	1156,0
Lice	14	204,0	188,0	188,0	178,1	112,3	25,9	.	.	2,3	60,4	117,7	215,7	1292,5
Silvan	9	140,4	115,8	115,5	83,9	61,3	5,6	0,0	0,5	1,9	19,2	68,6	116,2	729,2
<u>GÜNLÜK EN ÇOK YAĞIŞ (mm.)</u>														
Bismil	9	23,0	20,7	34,9	27,2	41,3	19,6	10,6	0,3	3,4	14,0	30,2	21,1	41,3
Çermik	14	65,2	56,2	44,2	53,4	64,2	22,1	13,2	4,2	5,3	51,5	69,4	67,2	69,4
Çınar	4	30,4	32,3	50,0	29,2	17,6	16,1	3,5	0,0	1,6	36,2	58,3	20,0	58,3
Çüngüş	6	82,5	45,3	76,4	76,6	35,2	5,9	.	2,3	11,2	64,5	77,4	66,5	82,5
Dicle (Eğil)	15	86,1	72,0	45,0	43,5	47,1	42,0	11,0	2,1	7,0	46,5	65,3	62,4	86,1
Ergâni	12	70,0	55,4	80,9	64,0	30,0	25,4	5,6	8,6	6,7	33,2	56,0	77,8	80,9
Hani	7	39,0	95,0	55,5	70,6	31,0	39,0	19,5	0,0	5,0	130,0	72,6	106,0	130,0
Hazro	7	83,4	71,8	48,2	83,0	64,7	24,2	6,3	7,4	11,4	63,5	86,8	76,4	86,8
Kulp	14	101,9	91,3	67,8	71,6	54,6	49,7	7,3	0,1	10,1	66,9	105,1	79,8	105,1
Lice	14	78,9	67,9	68,1	61,5	64,7	31,7	0,0	0,0	25,2	69,1	74,8	79,5	79,5
Silvan	9	45,8	43,7	58,4	37,2	38,5	16,0	0,4	4,1	11,3	37,5	53,1	46,7	58,4
<u>YAĞIŞLI GÜNLER SAYISI</u>														
Bismil	9	10,2	8,0	11,5	9,1	8,4	3,2	0,2	0,1	0,4	2,4	6,4	7,9	67,8
Çermik	14	10,6	9,0	8,5	7,2	5,9	0,6	0,3	0,2	0,4	3,4	6,1	8,2	60,7
Çınar	4	10,0	8,5	8,0	5,0	3,0	1,0	0,2	.	0,2	2,8	4,5	7,2	50,5
Çüngüş	6	9,8	9,8	9,7	7,0	5,0	1,2	.	0,3	0,5	4,2	7,7	10,4	65,5
Dicle (Eğil)	15	12,3	11,1	10,9	10,1	7,8	2,3	0,3	0,2	0,7	4,4	7,2	11,2	78,5
Ergâni	12	12,8	10,3	9,1	10,5	7,7	1,6	0,2	0,4	1,3	5,8	8,5	12,1	80,3
Hani	7	10,6	11,7	11,1	11,0	6,6	1,4	0,6	.	0,6	4,6	7,7	10,3	76,1
Hazro	7	14,3	13,8	12,1	13,6	10,7	1,9	0,4	0,1	1,9	7,0	8,4	12,4	96,7
Kulp	14	11,6	11,6	11,2	10,7	8,0	1,0	0,0	0,0	1,5	4,6	6,8	10,4	78,5
Lice	14	12,2	11,1	11,0	11,1	8,6	1,6	.	.	0,1	4,1	7,1	11,0	78,1
Silvan	9	10,8	9,9	9,7	8,9	6,3	1,0	0,1	0,2	0,6	2,6	6,4	9,3	65,8

ERGANI :

12 yıllık rasatlara göre, Ergani'de yıllık yağış miktarı 767.4 mm.dir. İlçede kış yağışları hakim durumdadır. Günlük en çok yağış miktarı Mart ayında 80.9 mm.dir. Yıllık ortalama yağışlı gün sayısı 80.3 dür. Yağışlı gün sayısının en fazla olduğu ay Ocak, en az olduğu ay ise Temmuz ayıdır.

HANI :

Yıllık yağışın 1000 mm)'nin üzerine çıktığı ilçelerden biride Hani ilçesidir. Yağış miktarı 1101.4 mm'dir. En çok yağış 197.4 mm.ile Şubat ayında görülmekte, en az yağış ise Ağustos ayında hiç kaydedilmemektedir. Günlük en çok yağış miktarı 130.0 mm. ile Ekim ayında tesbit edilmiştir. Yıllık ortalama yağışlı gün sayısı 96 dir. En çok yağışlı gün sayısı 12 gün ile Şubat ayındadır.

HAZRO :

Yıllık yağış miktarı 1203.8 mm.dir. Kış yağışları yıllık yağışın % 47. sini, % 34 ünü vermektedir. Sonbahar ayları diğer ilçelere nazaran daha çok yağışlı geçmektedir. Günlük en çok yağış miktarı Kasım ayında 86.8 mm. olarak kaydedilmiştir. Yıllık ortalama yağışlı günler sayısı 76.7 gündür. Yağışlı günlerin en fazla olduğu ay 14 gün ile Ocak, en az ise 0.1 gün ile Ağustos ayındadır.

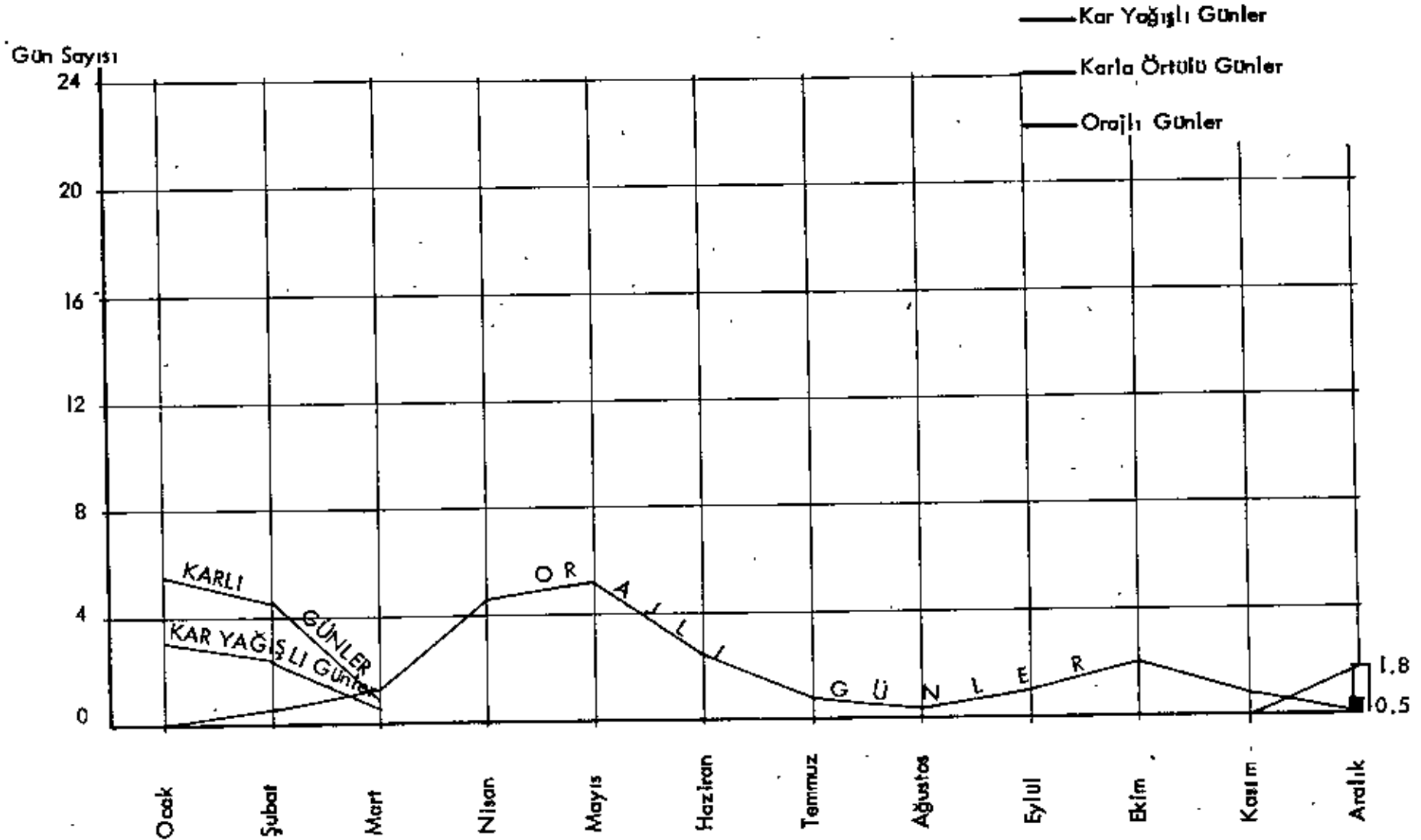
KULP :

14 yıllık rasatlara göre ; yıllık yağış miktarı 1156.0 mm.dir. Yağışın en fazla olduğu ay 195.0 mm. ile Ocak, en az olduğu ay ise 0.0 mm.ile Ağustos ayındadır. Kış yağışları yekün yağışın % 50 sini almakta ve % 34 ile bu nisbetti ilkbahar mevsimi takip etmektedir. Günlük en çok yağış miktarı Kasım ayında 105.1 mm. olarak tesbit edilmiştir.

Yıllık ortalama yağışlı gün sayısı 78.5 gündür. Yağışlı gün sayısı en fazla 11.6 gün ile Ocak, Şubat aylarında görülmektedir. Temmuz ve Ağustos aylarında 0.0 yağışlı gün sayısı yağışın bu aylarda çok az, hatta hiç düşmediğinin açık bir delilidir.

LİCE :

Diyarbakır ve çevresinin en fazla yağış alan bir ilçesidir. Yıllık yağış miktarı 1292.5 mm. dir. Aralık ayı diğer aylara nazaran en fazla yağış alan aydır. Bu miktar 215.7 mm. dir. Temmuz, Ağustos ayları hiç yağış almamaktadır. Yalnız Haziran ayı yağış değeri yekün yağışın % 2 sini vermektedir. Günlük en çok yağış miktarı Aralık ayında 79.5 mm. dir. Ortalama yağışlı günler sayısı 78 dir. Ocak ayı yağışlı günlerin en fazla olduğu aydır. Gün sayısı 12 gündür.

2 Cm. : 4 Gün

Grafik : 6

SİLVAN :

Yıllık yağış miktarı 729.2 mm. dir. Aylar içerisinde en çok Ocak ayı yağış almaktadır. Ortalama aylık miktarı 140.4 mm dir. Kış aylarında düşen miktar % olarak 52 dir. Yaz aylarında çok az yağış düşmektedir. İlkbahar yağışları % 36 nisbetinde olmakta ve Mart ayı bu nisbetin çoğunluğunu karşılamaktadır. Günlük en çok yağış miktarı Mart ayında 58.4 mm. olarak kaydedilmiştir. Ortalama yağışlı gün sayısı 65.8 dir. En fazla yağışlı gün sayısı Ocak ayında 10.8 gün olarak tesbit edilmiştir.

(TABLO - VI)

G - KAR YAĞIŞLARI :

Diyarbakır ve civarı 4 ay kurak geçmesine ve kış yağışlarının fazlalığına rağmen kış aylarında azda olsa kar yağışlarından mahrum kalmamaktadır.

Ortalama karlı gün sayısı 7 gündür. Karın en erken başlama tarihi 9. 11. 1956, en son yağdığı tarih ise 1.4. 1946 yılındadır. Bu tarihlerde kar yağışı en erken başlamış ve en son bitmiştir. Ortalama olarak Aralık'ta başlayan kar yağışı, Mart ayında son bulmaktadır.

Karla örtülü günler sayısı 13 gündür. Karın ilk örtü yaptığı gün 9.11.1956, yerden kalktığı son gün ise 2.3. 1956 tarihlerdir.

Kar yağışları en fazla Ocak ayında olmaktadır. Yağış süresi 3 gün, örtü yaptığı gün sayısı 5.6 gün olmaktadır. Şubat ayında kar örtüsü 4-5 gün arasında değişiklik gösterir.

41 senelik rasatlara göre; Diyarbakır'da ölçülen en yüksek kar kalınlığı Ocak ayında 51 Cm. dir.

(TABLO - 7, GRAFİK - VI)

H - SİSLİ GÜNLER :

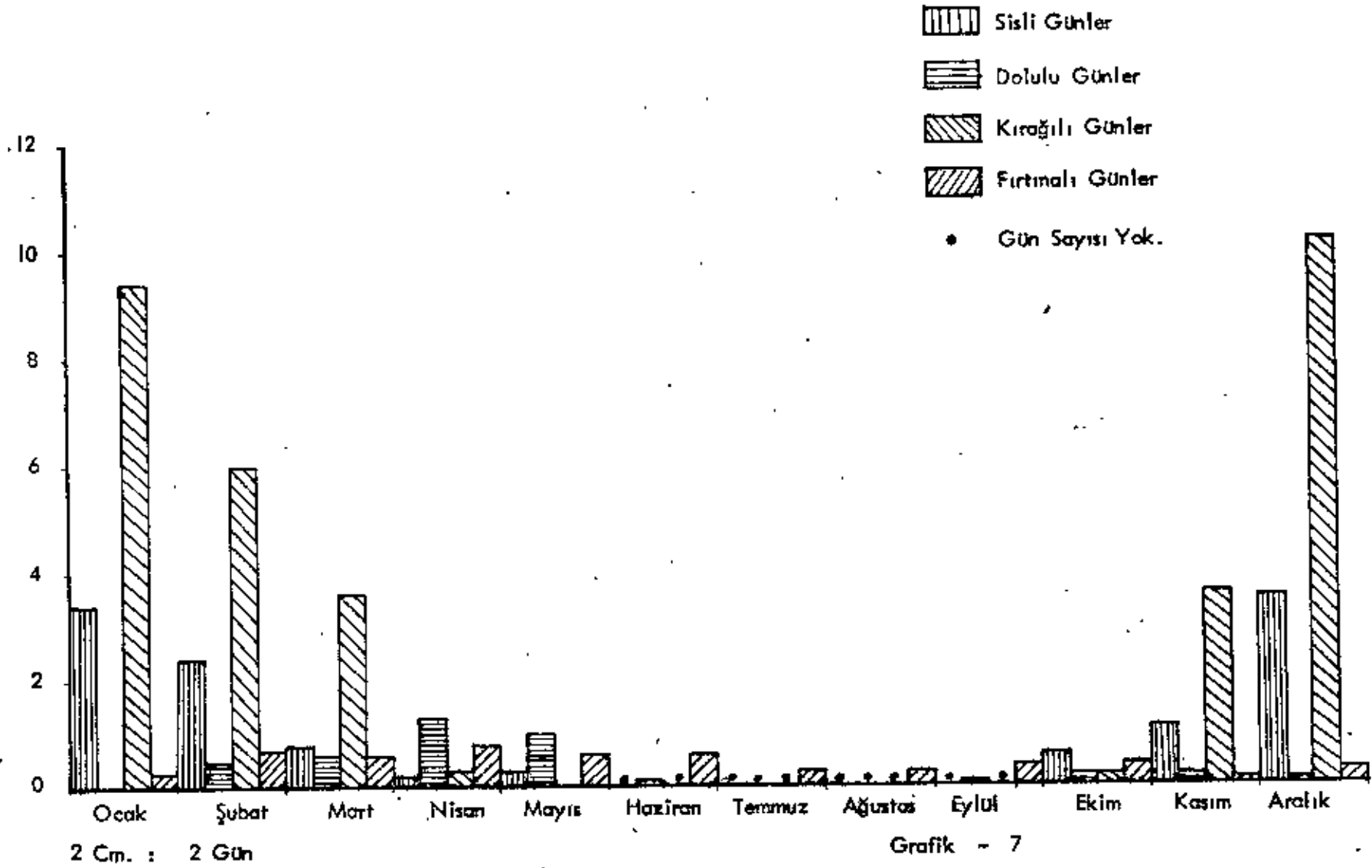
41 yıllık ortalamalara göre sisli günler sayısı 12 gündür. Yaz aylarında sis hadisesine hiç rastlanmaz. Bunada sebep yaz aylarında geniş ölçüde Basra alçak merkezinin tesiri altında kalmasıdır. En çok sis Aralık - Ocak aylarında görülür. Ortalama olarak 3-4 gün civarındadır. Kışın, yerin aşırı soğumasından örtülü meydana gelen bu sisler, radyasyon sisleridir.

(TABLO - VIII, GRAFİK - 7)

K - KIRAĞILI GÜNLER :

Ortalama kırağılı günler sayısı 33 gündür. Kırağının en fazla olduğu ay Aralık, Ocak aylarıdır. Ortalama 9-10 gün kırağılı geçer. Yaz aylarında Eylül ayında dahil olmak üzere hiç kırağı görülmez. 41 yıl içinde en çok kırağı 64 gün ile 1934 senesinde görülmüştür.

(TABLO - X, GRAFİK - 7)

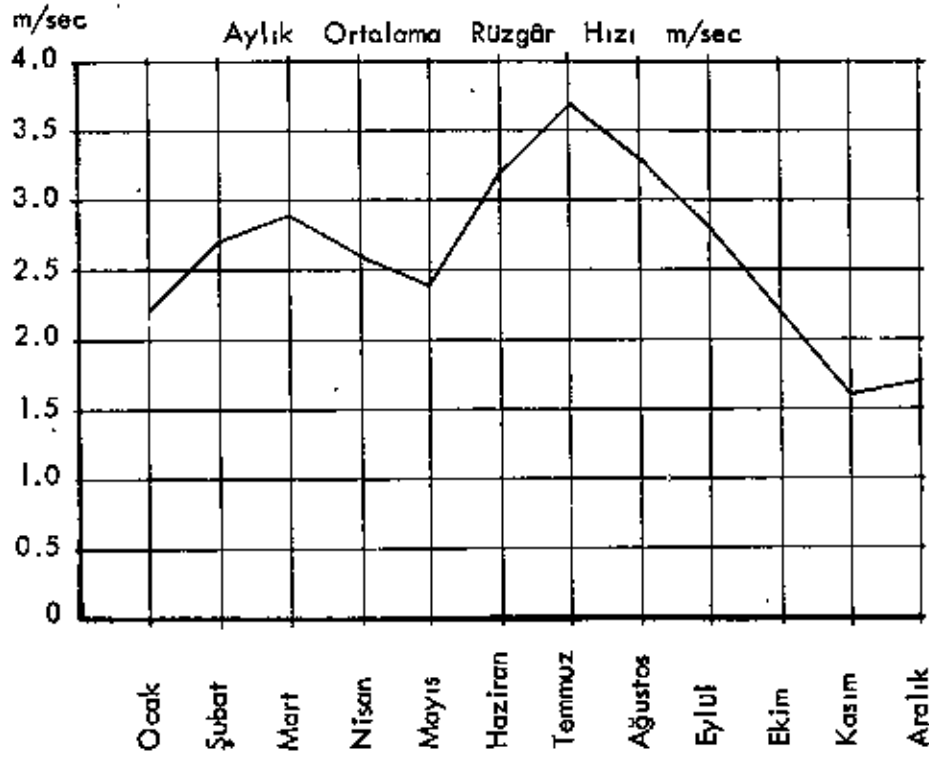
TABLO : VIII

Rasat Yılı	Ortalama Sisli Günler Sayısı												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLAR
41	3,4	2,4	0,8	0,2	0,3	0,6	1,1	3,5	12,3
Ortalama Dolulu Günler Sayısı													
TABLO : IX 41	0,0	0,5	0,6	1,3	1,0	0,1	.	.	0,1	0,2	0,2	0,1	4,0
Ortalama Kırğılı Günler Sayısı													
TABLO : X 41	9,4	6,0	3,6	0,3	0,0	0,2	3,6	10,2	33,4
Ortalama Orajlı Günler Sayısı													
TABLO : XI 41	0,1	0,6	1,3	4,6	5,2	2,5	0,8	0,4	1,0	2,0	0,9	0,2	19,6
Aylık Ortalama Rüzgâr Hızı (m/sec)													
TABLO : XII 33	2,2	2,7	2,9	2,6	2,4	3,2	3,7	3,3	2,8	2,2	1,6	1,7	2,6
En Hızlı Rüzgâr Yönü ve Hızı (m/sec)													
33	S 24,8	S 33,8	NW 27,7	SW 23,2	W 26,7	WSW 25,6	SE 21,0	NW 24,9	WNW 28,7	NW 22,3	NW 25,6	ESE 23,5	SE 33,8
Ortalama Fırtınalı Günler Sayısı													
TABLO : XIII 41	0,3	0,7	0,6	0,8	0,6	0,6	0,3	0,3	0,4	0,4	0,1	0,3	5,4

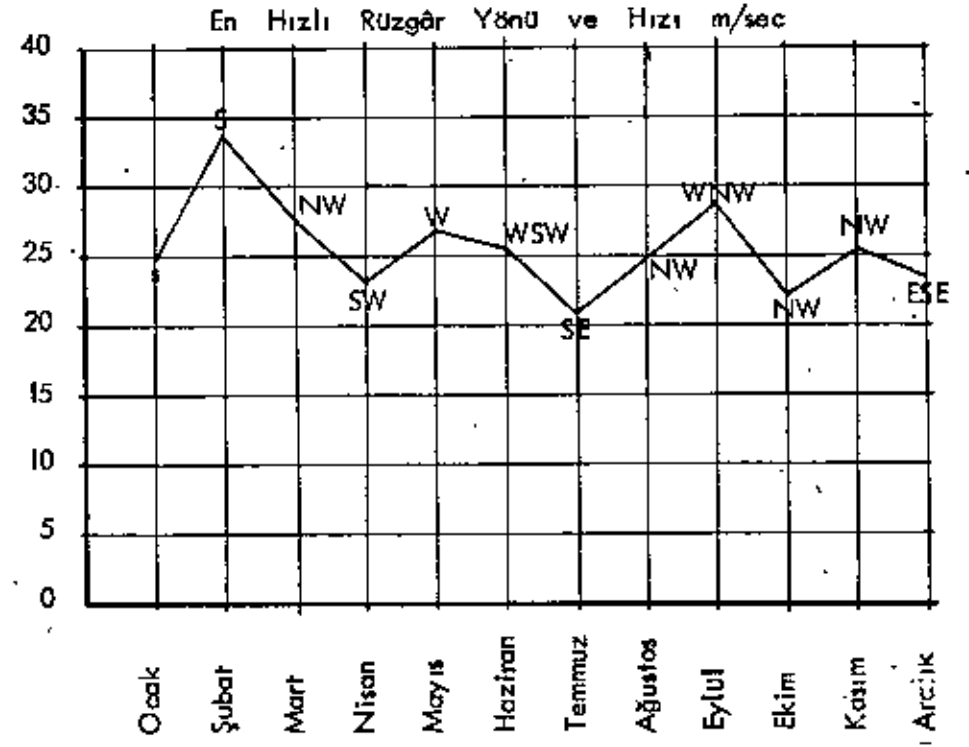
TABLO XIII

Hakim Rüzgâr Yönü (Esme Sayıları Toplamına Göre)

YÖNLER	Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLAR
N	22	177	202	200	160	149	194	228	157	121	148	151	143	2030
NNE	22	28	32	53	36	30	51	32	32	18	40	37	39	428
NE	22	107	117	114	100	111	85	88	91	72	102	93	97	1077
ENE	22	37	23	38	23	17	27	25	23	34	41	33	34	355
E	22	100	69	97	124	80	37	41	45	65	89	92	109	948
ESE	22	45	26	33	37	30	17	32	20	29	36	45	45	395
SE	22	103	87	109	132	118	68	71	61	67	116	89	99	1120
SSE	22	28	15	42	52	32	19	27	33	30	20	30	30	358
S	22	63	91	96	104	91	82	97	139	81	62	45	77	1028
SSW	22	28	34	46	49	41	34	42	57	55	27	17	17	447
SW	22	67	93	88	121	130	111	114	131	134	80	74	56	1129
WSW	22	13	24	26	54	52	40	42	70	73	37	31	26	488
W	22	106	105	112	120	179	209	166	127	175	151	144	112	1706
WNW	22	55	42	57	60	78	108	118	119	111	75	50	54	927
NW	22	370	321	354	272	316	492	546	480	428	366	288	280	4513
NNW	22	84	91	117	62	86	120	110	159	82	79	81	73	1144
C	22	635	491	464	474	506	286	267	302	405	577	680	755	5842

1 Cm. : 0,5 m/sec Rüzgâr Hızı

1 Cm. : 5 m/sec En Hızlı Rüzgâr Hızı

Grafik - 8

L - DOLULU GÜNLER :

Diyarbakır'da dolu pek ender görülür. Nisan ve Mayıs aylarında ortalama 1 gün dolulu gün kaydedilmiştir. Temmuz, Ağustos aylarında hiç dolu hadisesine rastlanmamıştır. Yıllık ortalama dolulu günler sayısı 4 gündür. Uzun yıllar içinde en fazla dolulu gün sayısı 10 gün ile 1934 yılında kaydedilmiştir.

(TABLO - IX, GRAFİK - 7)

M - ORAJLI GÜNLER :

Diyarbakır'da oraj hadisesine her zaman rastlanır. Bilhassa ilkbahar mevsiminde, Haziran, Eylül ve Ekim aylarında ısınma ve soğumadan mütevellit sağnak ve orajlı yağışlar çok görülmektedir. Yıllık ortalama orajlı gün sayısı 20 gündür. Kış aylarında oraj 1 gün bile görülmez. En fazla Mayıs ayında görülür.

Yazın aşırı sıcakların üst atmosfere doğru intikal etmesiyle bölgede oraj faaliyetleri azalmaktadır. Yazın Basra alçak basıncının tesirini bütün şiddetiyle hissedilen bölgede, ancak üst seviyelerde kuvvetli soğuk atveksiyonların tesiri ile tek tük orajlar vuk'u bulmaktadır. Uzun yıllar içinde en çok oraj 47 gün ile 1963 senesinde görülmüştür.

(TABLO - XI, GRAFİK - VI)

N - RÜZGÂR DURUMU :

33 yıllık rasatlara göre; ortalama aylık rüzgâr hızı saniyede 2.6 metredir. Ortalama rüzgâr Temmuz, Ağustos aylarında azami hızını bulmaktadır. En hızlı rüzgâr Şubat ayında saniyede 33.8 metre olarak S (Güney) den esiş kaydetmiştir.

Diyarbakır'da hakim rüzgâr kuzeybatı (NW - Karayel) yönlüdür. Kış ve yaz aylarında bölgeyi etkileri altına alırlar.

(TABLO - XII, GRAFİK - VIII)

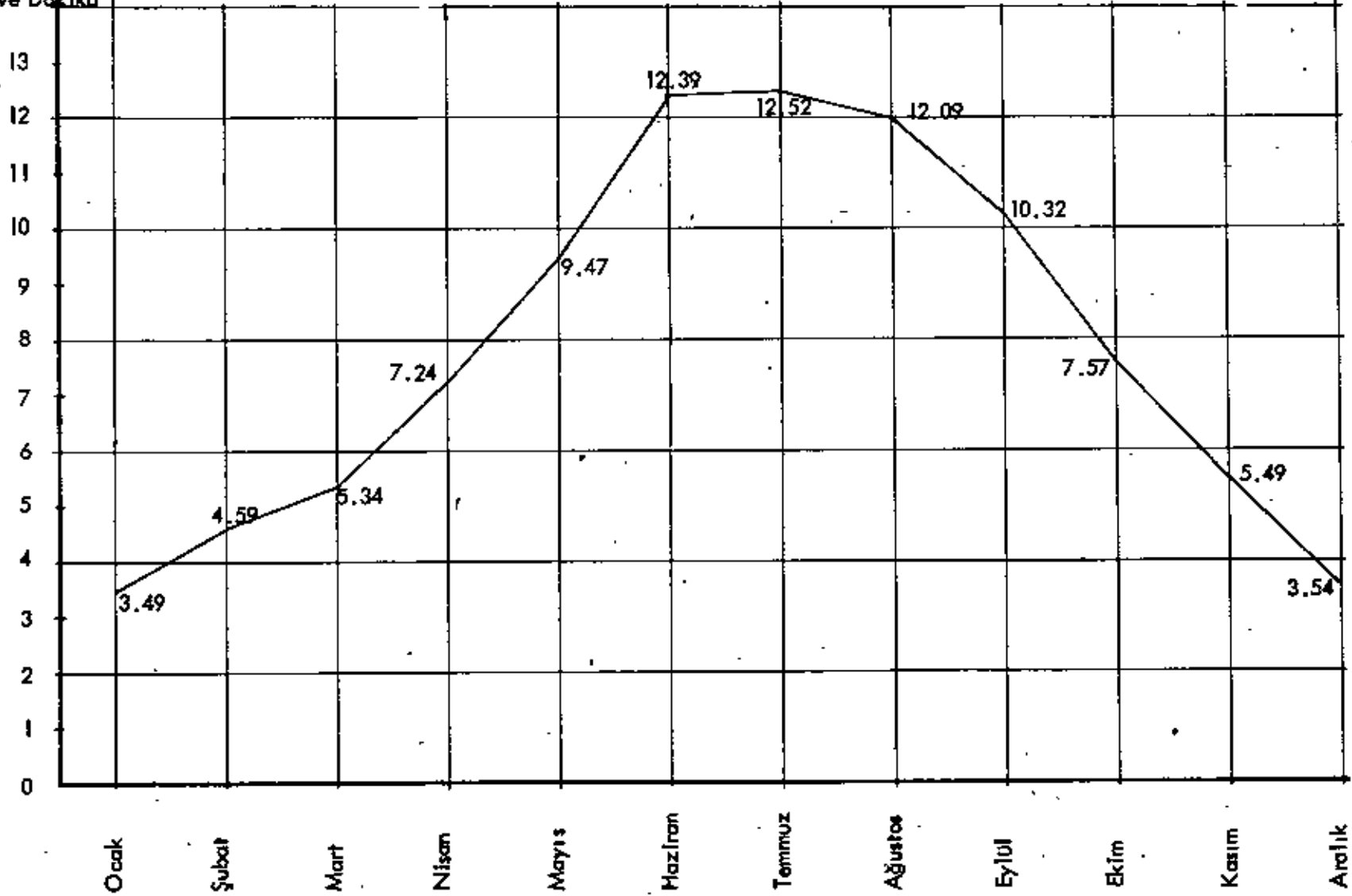
O - FIRTINALI GÜNLER :

Rüzgâr hızının saniyede metre olarak 17.2 ve daha fazla estiği günlere fırtınalı günler adı verilmiştir. Diyarbakır'da her ay azda olsa fırtına görülmektedir. Sene içinde en fazla fırtınalı gün sayısı Şubat ve Nisan aylarında kaydedilmiştir. Bu ortalama değerler 1 gün bile değildir. Yıllık fırtınalı gün sayısı ortalama olarak 5,4 gündür. Uzun seneler içinde en fazla fırtınalı gün sayısı 17 gün ile 1945 yılında rasat edilmiştir.

(TABLO - XIII, GRAFİK - 7)

Ortalama Güneşlenme Müddeti (Saat ve Ondası)

Saat ve Dakika

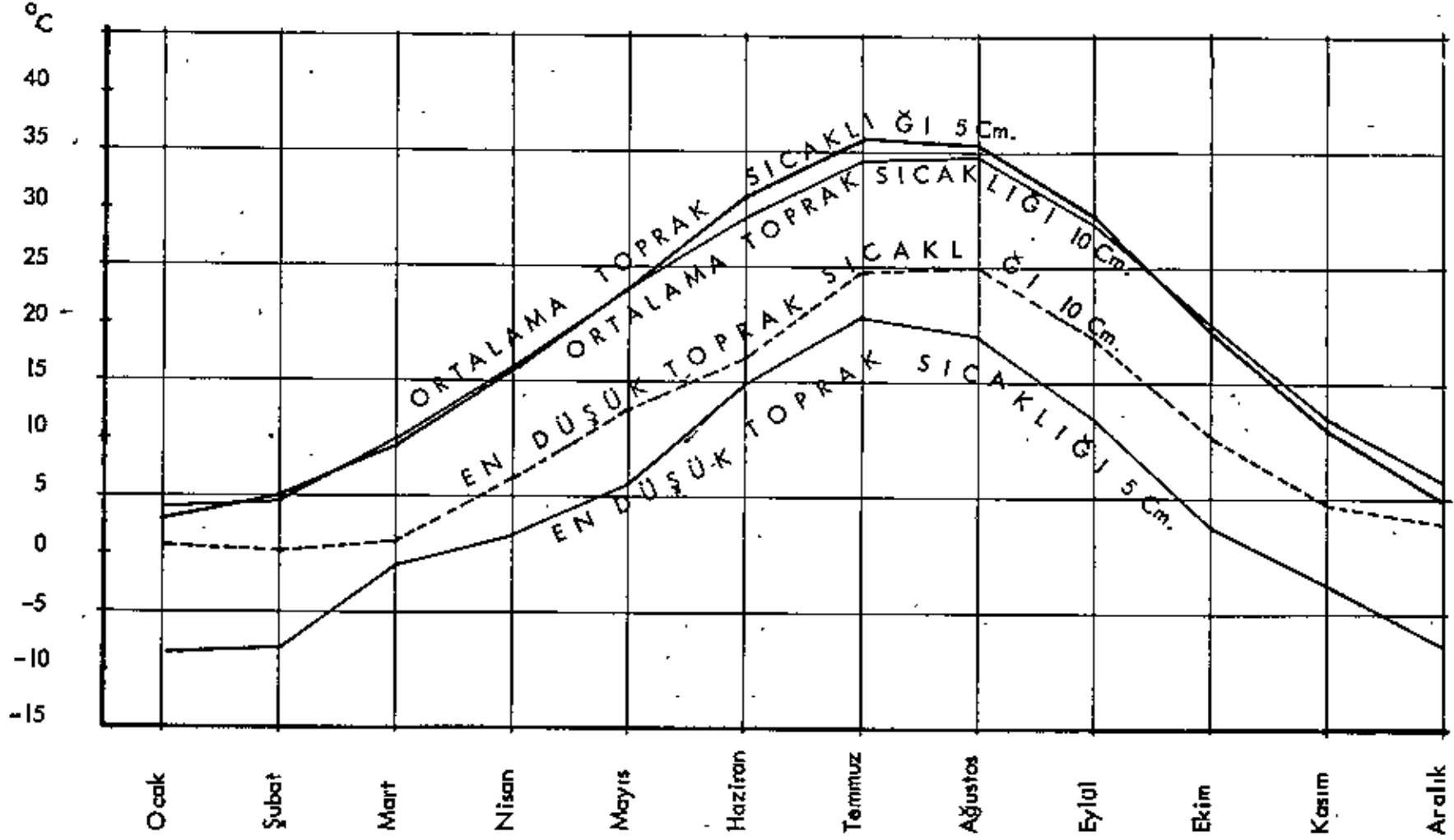
Grafik - 9

TABLO : XIV

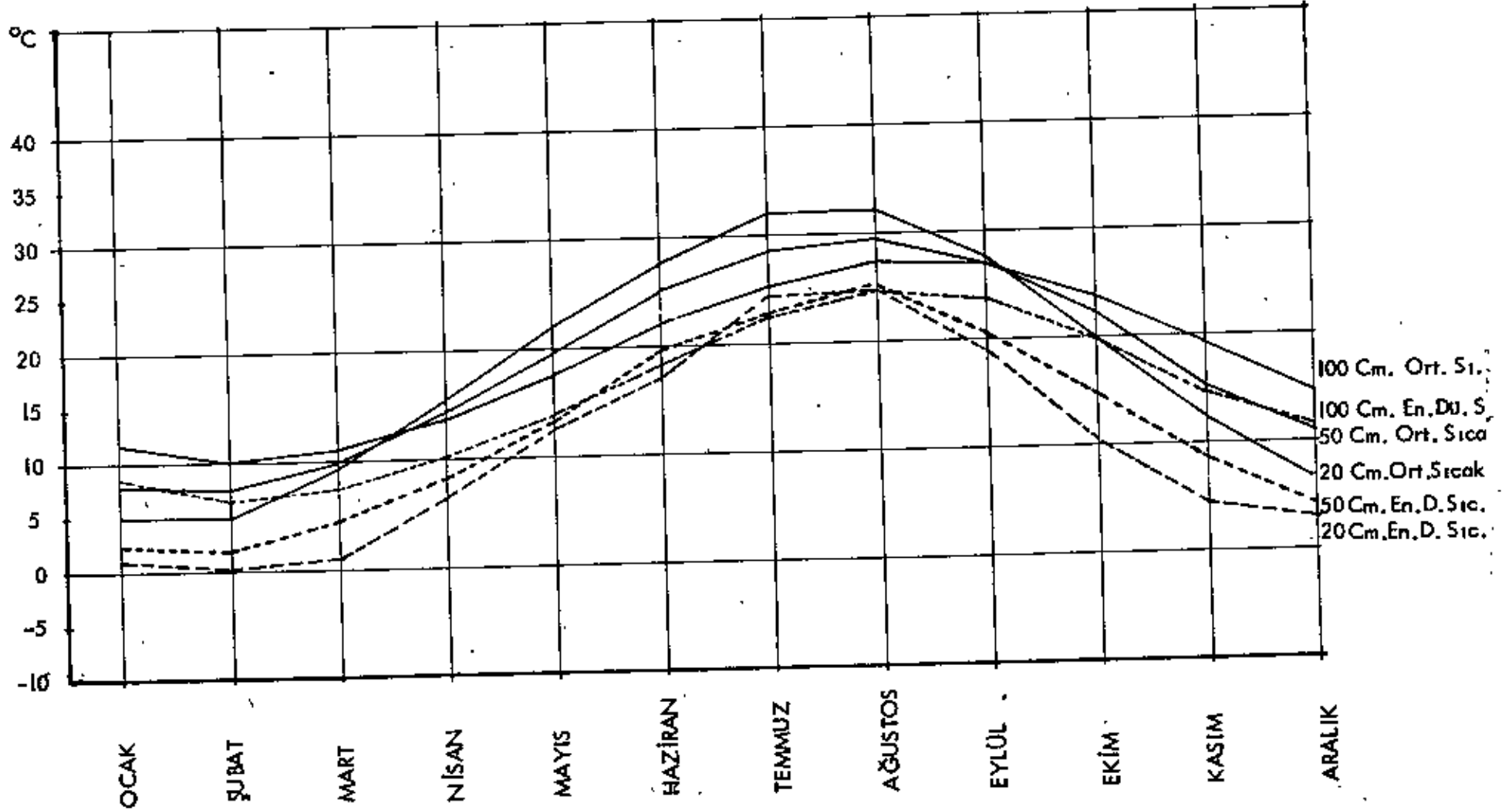
Ortalama Toprak Sıcaklığı (5 Cm.)

Rasat Yılı	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLIK
27	3.0	5.0	9.5	16.0	22.9	30.9	36.1	35.6	29.3	19.4	10.8	4.8	18.6
					<u>En Düşük Toprak Sıcaklığı (5 Cm.)</u>								
27	-8.6	-7.9	-1.2	1.5	6.2	14.8	20.7	19.0	11.8	2.6	-2.6	-7.7	-8.6
					<u>Ortalama Toprak Sıcaklığı (10 Cm.)</u>								
11	4.1	4.6	9.7	16.0	22.9	29.0	34.1	34.4	28.7	20.0	11.9	6.6	18.5
					<u>En Düşük Toprak Sıcaklığı (10 Cm.)</u>								
11	-3.2	-3.2	-1.6	4.2	11.6	14.4	22.2	22.1	15.8	4.5	1.3	-1.0	-3.2
					<u>Ortalama Toprak Sıcaklığı (20 Cm.)</u>								
10	5.0	4.9	9.3	15.2	21.8	27.5	31.9	32.3	27.7	20.1	12.6	7.0	17.9
					<u>En Düşük Toprak Sıcaklığı (20 Cm.)</u>								
10	1.0	0.2	1.2	6.6	12.5	17.1	24.4	24.8	18.9	10.5	4.4	2.9	0.2
					<u>Ortalama Toprak Sıcaklığı (50 Cm.)</u>								
35	7.8	7.4	9.8	14.3	19.5	24.9	28.6	29.5	27.2	22.3	15.4	10.9	18.2
					<u>En Düşük Toprak Sıcaklığı (50 Cm.)</u>								
35	2.6	2.0	4.5	8.2	13.2	19.5	23.0	25.2	20.6	14.8	8.7	4.6	2.0
					<u>Ortalama Toprak Sıcaklığı (100 Cm.)</u>								
11	11.8	10.1	11.0	13.8	17.4	21.9	25.3	27.6	27.0	23.8	19.4	14.8	18.6
					<u>En Düşük Toprak Sıcaklığı (100 Cm.)</u>								
11	8.4	6.5	7.6	10.3	13.6	18.2	22.5	24.9	24.1	20.0	15.1	11.5	6.5
					<u>Güneşlenme Müddeti (Saat ve Dakika)</u>								
31	3.49	4.59	5.34	7.24	9.47	12.39	12.52	12.09	10.32	7.57	5.49	3.54	8.07

Ortalama ve En Düşük Toprak Sıcaklığı
(5 Cm. - 10 Cm. Derinliklerde)

Ortalama ve En Düşük Toprak Sıcaklıkları (20, 50, 100 Cm.)

1 Cm. = 5 °C

P - GÜNEŞLENME MÜDDETİ :

Diyarbakır, güneşlenmesi en fazla olan ilimizden biridir. Ortalama güneşlenme müddeti 8 saat 7 dakikadır. En fazla güneşlenme 12 saat 52 dakika ile Temmuz, en az ise 3 saat 49 dakika ile Ocak ayında görülmektedir.

(TABLO - XV, GRAFİK - IX)

R - TOPRAK SICAKLIKLARI :

Tabloda görüldüğü gibi muhtelif derinliklerdeki ortalama toprak sıcaklıkları çok az farklarla değerler vermektedir.

En düşük toprak sıcaklıklarında yüzeyden, derine inildikçe sıcaklıklarda bir artış göze çarpmaktadır.

5 Cm. derinlikte en düşük toprak sıcaklığı $-8.6^{\circ}C$ iken 100 Cm. derinlikte bu değer $+6.5^{\circ}C$ çıkmaktadır.

(TABLO - XIV, GRAFİK - X)

5 - KURAKLIK DURUMU :

Diyarbakır karasal bir iklime sahip olduğundan yazları çok sıcak, kışlarında soğuk geçen bir ilimizdir. Yağışla sıcaklığı birlikte grafiğe dökersek senenin 4 ayının çok kurak geçtiğini görürüz.

De Martonne formülünden yararlanarak hazırlanan tabloda görüldüğü gibi, kurak geçmeyen yani nemli geçen aylar kuraklık indisinin 40 in üzerinde olduğu aylardır. Bu aylar 81.5 ile Ocak, 60.5 ile Şubat, 41.2 Mart ve 60.4 ile Aralık aylarıdır.

Yıllık kuraklık indisi 19.1 dir. Bu değer Diyarbakır'ın kurak bir şehir olduğunu bize göstermektedir.

De Martonne'e göre 0-20 indisleri arasındaki mevkiiler kurak, 21 - 40 indisleri arası az nemli, 40 dan yukarı bulunan kısımlar nemli bölgeler olmaktadır.

Diyarbakır 16-20 indisleri arasında bulunduğu kurak bölgeye girmektedir, fakat Teknik Ziraat, bilhassa hububat ziraatinden ilkbahar yağışları ve sulama neticesinde iyi sonuç alınmaktadır.

Mayıs ayında başlayan kuraklık Eylül ve Ekim aylarını da içine alarak Kasım ayına kadar devam etmektedir. Nisan ve Kasım ayı indisleri 33-36 arasında olmakta, kuraklık bu iki ayda da azalmaktadır.

KURAKLIK İNDİSİ TABLOSU

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	YILLIK
81.5	60.5	41.2	36.3	17.6	2.4	0.3	0.2	1.2	13.4	33.5	60.4	19.1

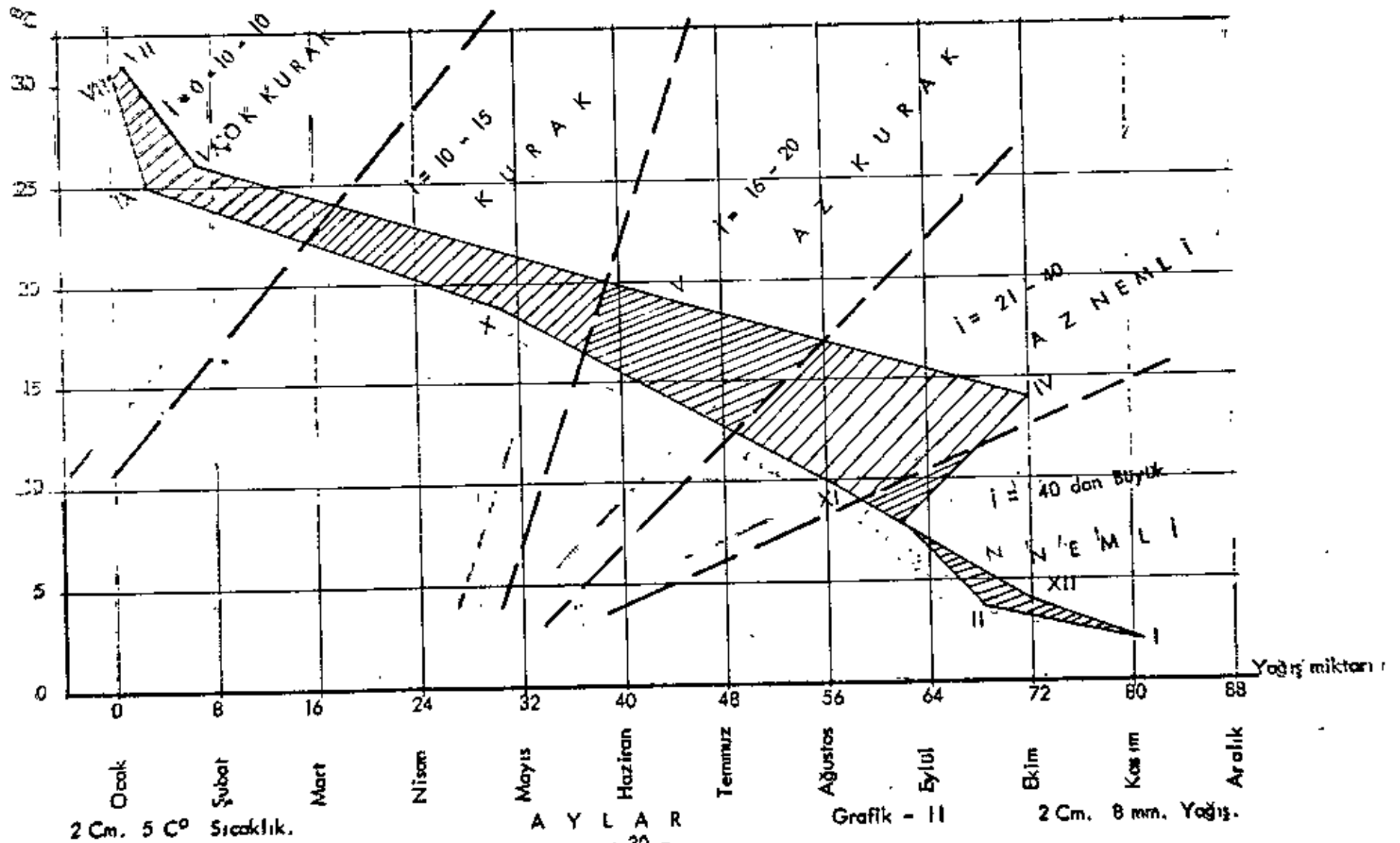
Yukarıdaki değerler şu formüllerden elde edilmiştir.

AYLIK İNDİS

$$i_a = \frac{P \times 12 \text{ Aylık yağış} + 12}{t + 10 \text{ Aylık sıcaklık} + 10}$$

YILLIK İNDİS

$$i = \frac{P}{t + 10} = \frac{\text{Yıllık yağış}}{\text{Yıllık sıcaklık} + 10}$$

- 0 - 10 Çok kurak
- 11 - 15 Kurak
- 16 - 20 Az kurak
- 21 - 40 Az nemli
- 40 dan yukarı nemli

Bu ayrımlar grafikte belirtilmiştir.

(GRAFİK - 11)

BİBLİYOGRAFYA

- Prof. Dr. Çölaşan Umran E. - Türkiye İklimi
- Dr. Onur A. - Türkiye'de Kar Yağışları ve yerde kalma müddeti
- Prof. Dr. Darkot B. - Türkiye'de Yağışların Dağılışı (Türk Coğ. Dergisi Sayı - 2)
- Aykulu T. - Türkiye'de Hidrometeorograf Meteoroloji Kılavuzu Cilt - 2
- Dr. Erol O. - Genel Klimatoloji
- Tümer Tekin E. - Türkiye'de Kuraklık süresinin Coğrafi dağılışı Türk Coğ. Dergisi Sayı 15 - 16
- Prof. Ardel A. - Klimatoloji Cilt - 2
Hayat Ansiklopedisi
Türkiye "
Türkiye vilâyetleri Sanayi ve Turizm Ansiklopedisi
Mülki İdare Bölümleri
İstatistik Genel Müdürlüğü Yayınları
Meteoroloji Genel Müdürlüğü Yayınları
1 - Bültenler
2 - Türkiye'de Sis Dağılışı
3 - Türkiye'nin Güneşlenme Müddeti
4 - Türkiye'nin Oraj Etüdü
5 - Şiddetli ve Ekstrem Yağışlar
6 - Türkiye Yer Rüzgârları
7 - Türkiye'nin Kar Etüdü